

3-ÜNİTE----- SUÇ SOSYOLOJİSİ

Aile içi şiddet

1) AİLE KURUMU

- ❖ Aile, bağları kan, evlilik ya da evlatlık edinmeye bağlı olarak akrabalık olarak adlandırılan bir toplumsal kurumdur.
- ❖ Aile kurumu tüm toplumlarda görülmektedir.
- ❖ Modern toplumların en temel kurumu ailedir
- ❖ Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.
- ❖ Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.
- ❖ Aile, bireyin korunduğu, desteklendiği ve geliştirildiği bir kurumdur.
- ❖ Öte yandan aile yaşamının birçok kişi için de üzüntü kaynağı olduğu tartışılmaz bir gerçektir.
- ❖ Aile, toplumda birtakım fonksiyonları yerine getirmektedir.

2) Geniş Aile

- ❖ Geniş aile, endüstri öncesi toplumlarında ve günümüzde de tarım toplumlarında olan bir aile yapısıdır.
- ❖ Geniş ailede ebeveynler, çocuklar ve diğer akrabalar bir arada yaşarlar.
- ❖ Bu ailede kan bağı ile bağlı olanların birlikteliği söz konusudur.
- ❖ Evli çiftler birbirlerinin akrabalarına karşı sorumluluk duyarlar.
- ❖ Geniş ailede aile üyeleri ekonomik zorunluluklar yüzünden bir arada yaşamıştır.
- ❖ Baba evin reisidir.
- ❖ Endüstrileşme ile birlikte aile üyeleri işçi haline geldi ve iş buldukları kentlere göç ettiler.

3) Çekirdek Aile

- ❖ Endüstrileşme ve toplumsal hareketlilik sonucu geniş ailenin yerini çekirdek aile almıştır.
- ❖ Modern aile anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile olarak adlandırılmaktadır.
- ❖ Çekirdek ailenin birden bire oluştuğu söylenemez.
- ❖ Kentlere göç sürecinde geniş aile, çekirdek aileye destek olmuştur.
- ❖ Endüstrileşme sonucu ailedeki bireylerin sorumluluklarında da değişmeler olmuştur.
- ❖ Çocuk, hasta ve yaşlıların bakımında aile dışında uzmanlaşmış profesyonel kurumlar rol almaya başlamıştır.
- ❖ Çocukların bakım ve eğitiminin aile dışına çıkması, kadının rolünde de değişmeleri getirmiştir.
- ❖ Kadın, sadece ev işleri ve annelik sorumluluğuyla sınırlı kalmamış; aynı zamanda ev dışında üretim faaliyetlerine de başlamıştır.
- ❖ Endüstrileşme sonucu kırsal kesimden kentlere göçler başladı.
- ❖ Bu göçlerin ilk durağı kentte yaşayan akrabaların evidir.
- ❖ Bu da endüstrileşme sonrası ailelerin genişlemesi anlamına gelmektedir.
- ❖ Kentte ayakta kalabilmek için akrabaların birbirlerine destek olmaları kaçınılmazdı.

4) Aile ve Demokrasi

- ❖ Aile, toplumdaki en küçük demokrasi ünitesi olarak tanımlanmaktadır.
- ❖ Aile toplumbilimi anlamında gelişim, evrim ve değişimden en çok etkilenen ve bunları en erken içselleştiren kurumdur.
- ❖ Osmanlı toplumunun geleneksel, ataerkil geniş ailesi, Atatürk devrimlerinin değiştirmeyi amaçladığı kurumlardan biridir.
- ❖ Aslında aile yapısını değiştirmeye yönelirken Atatürk'ün kafasındaki düşünce, kadının özgürlüğe kavuşmasıydı

5) Aile ve Değişim

- ❖ Ailenin yaşadığı yere göre gösterdiği farklılık kültürel, etnik, dini ve diğer faktörlere bağlı olarak açıklanmaktadır.
- ❖ Aile tiplerindeki farklılaşma, zaman içinde de ortaya çıkar.
- ❖ Bu farklılaşmalar yalnız yeni aile tiplerinin ortaya çıkmasıyla değil, aynı zamanda yerleşmiş aile tiplerindeki değişmelerle de meydana gelir.
- ❖ Aile yapısındaki değişmeler yaşam döngüsünün çeşitli aşamalarında ortaya çıkmaktadır.
- ❖ Bu aşamalar ailenin oluşması (evlilik, beraberlik) ailenin genişlemesi (doğum, evlat edinme, çocuk yetiştirme) ve ailenin çözülmesi (üyelerin aileden ayrılması, boşanma) olarak belirlenmiştir.
- ❖ Bunlara ek olarak ailenin çevresinde, değerlerde, yapıda ya da fonksiyonlardaki değişmeler, aile tipini etkileyen unsurlardır.
- ❖ Bu tür değişmeler büyük bir çoğunlukla ailenin dış baskılara karşı gösterdiği tepki ve talepler, ya da ailenin kendisi için yeni bir aile yaşamını seçmesi sonucunda meydana gelebilir (AAK, 1994, s.5).
- ❖ Endüstrileşme, kentleşme ve modernleşmenin beraberinde getirdiği değişimden en çok aile kurumu etkilenmiştir.
- ❖ Söz konusu değişim, ailenin yapısını değiştirmekte; ayrıca birtakım fonksiyonlarını yerine getirmesi için toplumun örgütlü desteğini almaktadır.
- ❖ Ancak aile tarihi, sosyal, ekonomik, siyasal olaylardan etkilenerek değişimlere uğramış olsa dahi, bir kurum olarak toplumdaki eğitici, sosyalleştirici, tüketici, esirgeyici, sosyal güvenlik rollerini korumaktadır.
- ❖ Değişim, tüm toplumlar için geçerli olan bir olgudur.
- ❖ Gelişme ve değişme yaşamın zenginleşmesi, bireylerin yaptıklarından daha çok doyum sağlamaları anlamına gelmekte ise de gelişme süreciyle, aile arasındaki ilişkiden söz edildiğinde çelişkili ifadeler kullanılır (AAK, 1994, s.6).
- ❖ Olumlu olarak ele alındığında değişme şu anlamları içermektedir (Acar, 1993, s.60): sağlık, çevre koşulları ve beslenme olanaklarının iyileşmesi, ortalama yaşamın yükselmesi, ekonomik gelirin artması, yaşam standartları, eğitim düzeyi ve çalışma koşullarının gelişmesi ve eğitim olanaklarının gelişmesi (küçük kent, ilçe veya büyük kentlerin sosyo-ekonomik yönden düşük olan bölgelerinde yaşayan genç kadınların yüksek öğrenim görme şanslarının artması).
- ❖ Olumsuz açıdan bakıldığında ise; Ailenin fakirleşmesi, kadın erkek arasındaki eşitsizliklerin artması, ailenin çözülmesi ve destekleyici rolünün ortadan kalkması, çocuk suçluluğunun artması ve çocukların zararlı alışkanlıklar edinmesi gibi durumlar ortaya çıkmaktadır.
- ❖ Toplumsal değişimin ailede yol açtığı değişikliklerin başında ailenin yapısı, eşler arası sorumluluk paylaşımı ve cinsiyet rollerinin sosyalleşmesi gelmektedir.

- ❖ Birleşmiş Milletler Genel kurulunca 10.12.1948’de kabul edilen ‘insan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde kişilerin özel hayatına ve ailesine karışılmaması, ailenin toplumun temel birimi olarak korunması, yetişkin kadın ve erkeğin evlenmeye serbest iradeleriyle hakları olduğu, evlenmesi sırasında evlilik süresince ve evliliği sonlandırmada eşit haklara sahip olmaları öngörülmüştür.

6) Modernleşme ve Aile

- ❖ Modernleşme sonucu, işbölümü ortaya çıkmıştır.
- ❖ İş gücü, tarım ve tarım dışı sektörlerine göre dağılmıştır.
- ❖ Üretim tekniklerindeki gelişmeler ve kentleşme modernleşmenin önemli bir sonucudur.
- ❖ Kentleşmeyi artıran nedenlerin başında, modern tarım araçlarının ortaya çıkması sonucu tarım işgücü sayısının azalması gelmektedir.
- ❖ Ayrıca miras yoluyla toprağın bölünmesi; kentin daha zengin eğitim, sağlık ve iş olanakları sunması kentleşmeyi artırmaktadır. Modernleşme sosyal tabakalaşmaya da etki etmiştir.
Siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel yapılara göre sosyal tabakalaşmalar oluşmuştur.
Modernleşme sonucu gerçekleşen eğitim alanındaki ilerlemeler, tabakalar arasında hareketliliğin artmasına neden olmuştur.
- ❖ Modernleşme sonucunda okuryazarlık oranında, kadınların eğitiminde ve üniversite eğitiminin kalitesinde de artışlar kaydedilmiştir.
- ❖ Endüstrileşme sonucunda gelişmiş teknolojinin kullanımı ortaya çıkmıştır.
- ❖ Bu da yaşam düzeyinin artmasını sağlamıştır.
- ❖ Endüstrileşme toplumsal değerleri de etkilemiştir.
- ❖ Bireycilik gelişirken, aynı zamanda kadın erkek eşitliği hakkındaki tartışmalar da artmıştır.

7) Kentleşme ve Aile

- ❖ Kentleşme sonucu, kent nüfusu artar.
- ❖ Kentleşmenin en büyük nedeni, kırsal kesimdeki yaşam düzeyinin itici ve kentin çekici hale gelmesidir.
- ❖ Kentleşme, kırdan kente göç olgusunu da beraberinde getirir.
- ❖ Kentlerdeki olumsuz yaşam koşullarına rağmen köyden kente göç devam etmektedir.
- ❖ Kentleşme sonucunda geniş ailelerin azalması ve ailelerin küçülmesiyle karşılaşmaktayız.
- ❖ Geniş ailelerin yerini, ana baba ve çocuktan oluşan çekirdek aileler almaktadır.
- ❖ Kentleşme bireyin özerklik ve özgürlük duygularını artırır.
- ❖ Geniş aileden çekirdek aileye geçişin açıklanmasında özerklik ve özgürlük kavramlarından da faydalanılmalıdır.
- ❖ Kente göç, ailenin de içinde bulunduğu tüm ilişkileri değiştirir.
- ❖ Atatürk 5 Şubat 1923’te İzmir’de verdiği söylev günümüze ışık tutmaktadır: Bir toplumsal yaşam iki cinsten (erkek ve kadından) yalnız birinin çağdaş gerekleri alması ile yetinirse, o toplumun yarından çoğu güçsüzlük içinde kalır.
- ❖ Bir ulus ilerlemek ve uygarlaşmak isterse özellikle bu noktayı temel almak zorundadır.

8) Ailenin işlevleri

- ❖ Ailenin temel fonksiyonu neslin devamı, çocuğun yetiştirilmesi, aile üyelerine bakım, sevgi, gelişme ve disiplin sağlayıcı ve destekleyici bir çevre oluşturmaktır.
- ❖ Kültür ve ailenin yapısına dayalı olan fonksiyon ve ilişkiler ise giderek ailenin

kendi dışındaki kişilerle olan etkileşiminde gerçekleşmektedir.

- ❖ Bunların başında üretim çalışmaları, ev işleri, sosyal ve kültürel normlar, beklentileri öğrenme, eğitim, sağlık, beslenme ve diğer sosyal çalışmalar gelmektedir.
- ❖ Ailenin diğer bir fonksiyonu sosyal ve kültürel değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasıdır.

9) Ailede işbölümü

- ❖ Geleneksel aile yaşamı yıllara göre değişmektedir.
- ❖ Tam gün çalışan kadınların sayısı artmaktadır.
- ❖ Günümüzde ailelerin nüfusları evliliklerin ilk yıllarında tamamlanmaktadır.
- ❖ Bu da çocuk sayısının azalmasına neden olmaktadır.
- ❖ Geleneksel ailedeki işbölümünde erkek ekmek parası kazanırken, kadın ise ev işlerini yapmaktadır.
- ❖ Aileyi etkileyen önemli olaylarda erkek karar verirken, kadın ise ev işlerine yönelik çalışmalarla ilgili kararları vermektedir.
- ❖ Evin tüm sorumluluklarını taşımak zorunda olan kadınlar, iş yaşamında da birçok sorunlarla karşı karşıya gelmektedir.
- ❖ Yöneticilik alanlarında “erkek kadınlardan emir almaz” düşüncesi iş yaşamında ağırlığını hissettirmektedir.
- ❖ Kadınların sosyal güvenliği göz ardı edilerek eşlerinin güvenliğinden yararlandırılması yoluna gidilmiştir.
- ❖ Kadınlar, ücretsiz aile ve tarım işçiliğinin vazgeçilmez elemanlarıdır.
- ❖ Erkekler, kadınların fiziksel olarak zayıf olduklarını öne sürseler bile, kadınların fiziksel gücü ön plana alınmış, onların akıllarından yararlanma geri plana atılmıştır.
- ❖ Endüstri öncesi toplumda geniş ailede yaşayan bireyler ve hizmetliler güçleri ölçüsünde ailenin gereksinimlerini karşılamak amacıyla üretime katkıda bulunmak zorundaydılar.
- ❖ Üretilen mal ve hizmetler öncelikle ailenin gereksinimini karşılamak amacıyla yöneliktir.
- ❖ Nüfus artışı, üretici-tüketici dengesini bozmuştur.
- ❖ Bireyler aile dışında da üretim yapmak zorunda kalmıştır.
- ❖ Bu durum ailenin yapısının değişmesine neden olmuştur.
- ❖ Büyük fabrika ve işyerlerinde üretimler işgücü gereksinimini ortaya çıkarmıştır.
- ❖ Ev ile işyeri ayrılmıştır.
- ❖ Geniş ailenin fonksiyonlarında değişimler ortaya çıkmıştır.
- ❖ Endüstri öncesi toplumunda aile hem üretici, hem tüketici iken; endüstri toplumunda aile tüketicidir.
- ❖ Endüstri toplumunda mal ve hizmetler satın alınır ve evde tüketilir.
- ❖ Aile bireyleri ise emeklerini işverene satarak gereksinim duydukları mal ve hizmetleri satın alabilecekleri parayı kazanırlar.
- ❖ Bireylerin emeklerini satması ve gereksinim duydukları mal ve hizmetleri satın alması geniş ailenin yavaş yavaş kaybolması ve yerine çekirdek ailenin geçmesine yol açmıştır.
- ❖ Çekirdek ailenin birden bire oluştuğu söylenemez.
- ❖ Kentlere göç sürecinde geniş aile, çekirdek aileye destek olmuştur.
- ❖ Endüstrileşme sonucu ailedeki bireylerin sorumluluklarında da

değişmeler olmuştur.

- ❖ Çocuk, hasta ve yaşlıların bakımında özel kuruluşlar gündeme gelmiş, çocukların eğitiminde de kurumsallaşmış profesyonel yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.
- ❖ Çocukların bakım ve eğitiminin aile dışına çıkması, kadının rolünde de değişmeleri getirmiştir.
- ❖ Kadın sadece ev işleri ve annelik sorumluluğuyla sınırlı kalmamış aynı zamanda ev dışında üretim faaliyetlerine de başlamıştır.

10) Kadınların Rollerindeki Değişim

- ❖ Endüstrileşmenin ilk dönemlerinde kadının emeğinden ucuz iş gücü olarak yararlanılmıştır.
- ❖ Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde kadının ekonomik faaliyetlere katılımı sınırlıdır.
- ❖ Ülkemiz gibi geleneksel yapısı, aile ilişkileri, kadın erkek ve karı koca ilişkilerinde hala yaşamakta olan gelişme yolundaki ülkelerde, simetrik aile tipine kısmen metropollerde rastlanmaktadır.
- ❖ Kadın ve erkeğe özgü cinsiyet rolleri henüz geleneksellik özelliği taşıdığından kadının ev dışında çalışması büyük ölçüde onaylanmazken, kadından ev işlerini görmesi ve çocuklarına bakması, erkekten ise ailenin geçimini sağlaması genel bir beklenti şeklinde sürmektedir.
- ❖ Bireyler kendi kültürel yapıları içinde sosyalleşirler
- ❖ Toplumlar da cinsiyete dayalı bir işbölümü vardır.
- ❖ Bu durum endüstri öncesi toplumlar da daha da yaygın bir şekilde yaşanmıştır.
- ❖ Endüstrileşme öncesi fiziksel güce sahip olanlar, üretim sürecini de etkilemişlerdir.
- ❖ Üretim ile cinsiyet arasındaki ilişkiye baktığımızda kadınların erkeklere oranla dezavantajlı oldukları bir gerçektir.
- ❖ Aile yapısını oluşturan temel unsurlar olarak, kadın ve kocanın rolleri, çağdaş toplumlarda çalışma hayatında artan işbölümü ve ihtisaslaşma ile farklılaşmaktadır.
- ❖ Tarımın bir iktisadi faaliyet olarak yoğun bulunduğu kırsal bölgelerde görülen geleneksel yapı içinde, kadının ücretli olması, kocasından farklı bir meslekte istihdamı ve tarım dışı faaliyette bulunması zorlaşmaktadır.
- ❖ Geleneksel yapı içinde sadece mesleki farklılık değil, fakat tarım dışı faaliyetlerin yoğun olduğu şehir bölgelerinde görüldüğü gibi, kadının ekonomik gücü erkeğe göre azdır ve alınacak aile içi ve dışı kararlara bir taraf olarak da rolü yeterli değildir.

11) ŞİDDET

- ❖ Şiddet, kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, hakaret etmek, onurunu kırmak, sükûnet ve huzura son vermek; birbirinin hakkını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, canını acıtmak için zor kullanmak; yakıcı aşırı davranışlarda bulunmak ve aşırı derecede öfke ifade etmek şekillerinde kendini gösteren davranışlara denir (Erten & Ardalı, 1996, s. 143).
- ❖ Çoğu zaman şiddet, ya içgüdüsel ve bu nedenle toplumsallaşma sürecinde çok az değişen, ya da sadece ve sadece çevre etkenlerinden kaynaklanan bir davranış olarak görülür.
- ❖ Genellikle psikiyatrisiler, şiddet eyleminde bulunan bireyin toplumla ve ebeveynleriyle olan ilişkilerine varana değin tüm geçmişini (aile içi şiddeti de göz önünde bulundurarak) ön plana çıkarmayı yeğliyorlar (Moses,

1996, s.23).

- ❖ Şiddetin mağduru olan kadınlar çoğu kez hor görülmekte ve suçlanmaktadır
- ❖ Psikiyatrisiler, şiddete yol açan etkenleri araştırmak istediklerinde çoğu zaman ilk önce bireyin kişiliğini incelemek istemektedirler.
- ❖ Winnigott'a göre şiddete eğilimli bir kişide onu şiddete yönelten en önemli etkenler, 'yetersiz kalan' ana-baba-çocuk-aile ilişkisi, aile şefkati ve ayrıca nesilden nesile aktarılan şiddet içeren davranış biçimleridir.
- ❖ *'Şiddet' en genelde kişiye sadece fiziksel şiddet kullanımı değil, ayrıca psikolojik açılardan onu incitebilen söz, tavır ve davranışları da içine alır.*
- ❖ *Şiddetin bu tanımı hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ve her türlü baskıyı da içermektedir.*
- ❖ Aile içi şiddet denildiğinde genel olarak kadın ve çocuklara karşı yapılan şiddet eylemleri akla gelmektedir
- ❖ Aile bireyleri arasında ortaya çıkabilecek çatışma, çelişki ve anlaşmazlıkların çözülmesinde şiddetin kullanımı bireylerin toplumsal ilişkilerine de yansiyabilecek bir demokratik kültür sorunu olarak da incelenmesi gerekli bir sosyal olgudur.

12) KADINA YÖNELİK ŞİDDET

- ❖ Kadına yönelik şiddet, özel ve kamusal alanda olmak üzere her yerde yaygın bir şekilde görülmektedir.
- ❖ Şiddet, temel hak ve özgürlüklerin en büyük engelleyicilerinden biridir.
- ❖ Aynı zamanda kadın haklarının kullanılması karşısındaki en büyük engellerden biri de şiddettir.
- ❖ Kadın ve erkek arasında kökü tarihsel ve geleneksel yaşama kadar uzanan güç dengesizliği vardır.
- ❖ Bu dengesizlikler, en yaygın olarak kadına karşı şiddet olarak kendisini yansıtmaktadır.
- ❖ Kadına karşı şiddet sosyal sınıf, kültür ve ekonomik düzeye göre değişiklik gösterse bile genel anlamda kadınlar toplum içinde yasal, sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda erkeklerle eşit haklara sahip olmanın mücadelesini vermektedirler.
- ❖ Şiddet kadınlar üzerinde birçok olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.
- ❖ Bunların başında kadınların 'ben' duygusunun ortadan kalkması, kimlik ve düşünce gelişimlerinin zorlaşması ve girişimci yapılarının azalması gelmektedir.

13) KADIN VE AİLE İÇİ ŞİDDET

- ❖ 20. yüzyılın sonları dünyanın her yerinde kadın hareketlerinin yoğun bir şekilde yaşanmasına tanık olmuştur.
- ❖ Kadın hareketlerinin ana çerçevesi 'toplumsal eşitlik' ve 'siyasal haklar' etrafında oluşmaktadır.
- ❖ Kadın hareketlerine ilişkin ülkemizdeki gelişmelerin başlangıcına bakacak olursak bir edebiyat dergisinin kadın sayfasından başlayan ilk dile getirilişlerden sonra, kadınların gerçekleştirdiği bilinç yükseltme çalışmaları 1987-1988 yıllarında 'dayağa hayır!' kampanyasına dönüştü.
- ❖ Bu kampanyanın merkezi İstanbul'du.
- ❖ Kampanya kadına yönelik şiddetin aile içi - eşler arası boyutlarına odaklanıyordu.
- ❖ Kampanya, Ankara ve İzmir başta olmak üzere birçok ile yayıldı, kadınların desteğini kazandı.
- ❖ Eğitilmiş kadın yeteneklerini daha iyi bir şekilde ortaya koyma olanağını elde eder,

iş bulma şansı artar.

- ❖ Sonuç olarak kadının aile ve toplumdaki saygınlığı daha da artar.
- ❖ Kadının aile ve toplumdaki saygınlığının artması, ailede ve toplumda alınacak kararlarda söz hakkına sahip olmasını sağlayacaktır.
- ❖ 1975-1985 yılları arasındaki “Kadının On Yılı”, bu bağlamda tüm dünya kadınları için yaşamın niteliğini değiştirip geliştirecek ilke ve ölçütleri içeren stratejilerin saptandığı, programların yapıldığı bir dönem oldu.
- ❖ Kadınlar, bu On Yıl boyunca eşitlik ve ilerlemelerini engelleyen yeniden üretim ve üretim rollerine; siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel, yasal, eğitsel ve dinsel engelleyici koşullara ilişkin bir bilinçlenme, aydınlanma sürecini yaşadılar.
- ❖ Ekonomik açıdan sömürmelerini; ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki eşitsiz konumlarını sorguladılar.
- ❖ 2000’li yıllara uzanan on yıllık süreyi eşitlik, hakkaniyet ve adalete dayalı yeni bir ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılanma dönemi olarak programladılar (DPT, 1993, s.6).
- ❖ Günümüzde kadınların gündemindeki ana konular şunlardır:
- ❖ Yoksulluğun ve bilgisizliğin yok edilmesi, eşit istihdam olanakları, mesleki eğitim ve iş güvencesi, karar verme odaklarına eşit katılım, toplumda demokratik, yani eşitlikçi, özgürlükçü, katılımcı, çoğulcu bir yapılanma, ailede sorumluluk, yükümlülük ve yetkileri eşit paylaşım ve kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin yok edilmesi (DPT, 1993,s.6).
- ❖ Kadına yönelik şiddeti haklı kılan nedenlerden biri de geleneksel kültürümüzdür.
- ❖ Toplumumuzda ‘Kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin’, ‘Kızını dövmeyen dizini döver’, atasözleriyle karşılaşmak mümkündür.
- ❖ Geleneksel değerler, erkek otoritesi ve kadının aşağı düzeyde rolü şeklinde devam etmektedir.
- ❖ Evlilik yaşı küçüldüğünde, şiddete maruz kalma da artmaktadır (Yüksel, 1995, s.277).
- ❖ Aile içi şiddetin nedenleri aşağıdaki başlıklar altında ele alınabilir:
  1. Bireysel (veya psikiyatrik) yaklaşım: Alkol tüketimi, kıskançlık veya diğer psikolojik problemlerin erkeği şiddet davranışlarına yönelttiğini savunur.
  2. Sosyo-psikolojik yaklaşım: Şiddetin kuşaktan kuşağa kültürel yollardan aktarıldığını kabul eder.
  3. Bu görüşe göre, karılarına şiddet uygulayan erkekler, çocuk döneminde ailelerinde şiddet uygulamalarına tanık olmuşlardır.
  4. Sosyo-kültürel yaklaşım: Sosyo-ekonomik statü ile, kadına karşı şiddet arasında bir ilişkinin olduğunu varsayar. (Yüksel, 1995, s.275- 276).
- ❖ Geniş ailelerde yaşama, aile içi dayanışma duygusunun eksikliği veya olmayışı, aile bireylerinin karar alma süreçlerine katılmayışları ve olumsuz bir gelecek algısını taşımaları şiddet eğilimlerini artırmaktadır.
- ❖ Şiddete maruz kalan bir çocukluk yaşamak, bireyin yetişkinlik döneminde aile ve toplumsal hayatında bir şiddet uygulayıcısı olma olasılığını artırmaktadır.
- ❖ Aile içi şiddette yoksulluk, sağlıksız koşullarda yaşama ve destek alamama temel problemler arasındadır.
- ❖ Sosyo-ekonomik yönden yaşanan olumsuz koşullar, bireyleri toplumsal alanda sinik bir hale getirmektedir.
- ❖ Sürekli sinik yaşayan insanlar, ortamını bulduklarında patlamaktadırlar.
- ❖ Aile içi şiddete maruz kalan kadınların çoğunun ekonomik bağımsızlıklarının olmadığı ve eşlerine bağımlı oldukları bir gerçektir.

- ❖ Aile içi şiddete maruz kalan kadınların çocuklarına şiddet uyguladıkları ortaya çıkmıştır.
- ❖ Sadece aile içi şiddete uğrayanların değil, buna tanık olanların da yaşamlarında duygusal ve davranışsal olarak birtakım olumsuzluklar sergiledikleri saptanmıştır.
- ❖ Toplumun, erkek saldırganlığını onaylaması, kadın davranışlarında itaati savunması; erkekte istenilen özellikleri 'mert', 'cesur', 'korkusuz' ifadeleri ile; kadında istenilen özellikleri 'hanım kız', 'sessiz', 'uysal' ifadeleri ile betimlemesi, Erdal Atabek'in dediği gibi 'Kışkırtılmış Erkeklik Bastırılmış Kadınlık' olgusunun yaratılması, erkeklerin şiddet uygulamasına izin vermektedir (Tekin & Gözütok, 1996, s.6).
- ❖ Aile içi şiddet problemi, kültürel anlamda bir bütünlük yaklaşımıyla incelenmelidir.
- ❖ Ailenin yapısı, gelenek ve görenekler, sosyalleşme, demografik özellikler, çevresel ve sosyo-ekonomik koşullar göz önüne alınmalıdır.
- ❖ Ayrıca sağlık, eğitim, siyaset, hukuk ve güvenlik kurumlarının rolü de göz ardı edilmemelidir.
- ❖ Kadına yönelik şiddet, temel özgürlükleri ve insan haklarını ortadan kaldırmaktadır.
- ❖ Kadın vücudu reklamları, video klipleri, video filmleri, posterleri, dergileri, afişleri ve takvimleri cinsel obje olarak süslemekte, bu yolla sembolik bir kadın imajı yaratılmaktadır

14) Erkeğin Şiddet Davranışlarını Yönlendiren Motivasyonlar

- ❖ Eşlerine fiziksel şiddet uygulayan erkeklerin bazıları iş ve arkadaş çevresinde uyumlu portreler çizebilmektedir.
- ❖ Erkeği kadından üstün gören geleneksel kültürün etkisi, işsizlik, alkol kullanımı gibi problemler aile içi şiddeti artırmaktadır.
- ❖ Ayrıca erkeğin ev dışında yaşadığı sorunları ev içine yansıtması da şiddetin nedenleri arasındadır.
- ❖ Kadına karşı şiddete başvuran erkekler üzerinde kapsamlı araştırmalar yapılmıştır.
- ❖ Bu erkeklerin çoğunda aşırı güvensizlik duygusu göze çarpmaktadır.
- ❖ Bu erkekler bu duyguyu bilinçaltında tutmak için maço görünürler, aşırı saldırgan davranırlar; her şeyi bildiklerini iddia ederler; her zaman özerkliklerine tecavüz edileceği korkusunu yaşarlar.
- ❖ Kendileri şiddete maruz kalmadan ilk darbeyi vurma telaşındadırlar.
- ❖ Aşırı bağımlıdırlar.
- ❖ Eşlerinin bakımına muhtaçtırlar.
- ❖ En küçük bir ayrılma, boşanma tehdidi bu erkeği paniğe sokar.
- ❖ Eşini veya sevgilisini sürekli aşağılayarak kendi özgüvenlerini yüksek tutmak eğilimindedirler.
- ❖ Bu erkeklerin özgüven eksikliği ev dışındaki yer ve zamanlarda - iş yaşamında, patronuyla ilişkisinde, arkadaş gruplarıyla beraber - sarsıntılar, yıkımlar yaşanmasına sebep olur.
- ❖ Erkek bunların acısını birlikte yaşadığı kadından çıkarıp, özgüvenini, özsaygısını ayakta tutmaya çalışır.

15) Ailede Şiddetin Başlıca Nedenleri

Ailede şiddetin başlıca nedenleri şunlardır:

- Ailenin kalabalık olması

- Aileyi etkileyen olumsuzluklara maruz kalma
- Çocukların kendilerine ait odalarının olmaması
- Engelli bir kardeşle birlikte büyüme
- Evden kaçma
- Şiddet içeren video oyunları oynama
- Sosyal destek sisteminin zayıf olması
- Aile içi dayanışma duygusunun eksikliği
- Aileye yönelik kararların alınmasında katılımın olmayışı
- Ailedeki bireylerin gelecekleri hakkında karamsar olmaları
- Aşırı alkol tüketimi
- Ailede 'bencil' ve 'gururlu' değer yargılarının bulunması
- Kadının dışarıda çalışması, bazı ailelerde tartışma konusu olmaktadır. Kadının kazanancının tamamını ailesi için harcaması, tasarruf yapmaması bile tartışmayı ortadan kaldırmaya yetmemektedir.

16) ŞİDDETİN ALGILANMASI VE ŞİDDETE KARŞI TEPKİLER

- ❖ Şiddet, bazı ailelerde sürekli yaşanan bir olgudur.
- ❖ Bunun nedeni ise şiddetin kadınlar tarafından normalleştirilmesi ve kabulüdür.
- ❖ Korku ve çaresizlik, şiddetin normalleştirilmesine neden olmaktadır.
- ❖ Bunun sonucunda kadınlar şiddete karşı pasif bir hal almakta ve şiddete karşı çıkamamaktadırlar.
- ❖ “Kocasından dayak yemeyen kadın var mı? Kocadır, döver de sever de, bir tokattan bir şey çıkmaz” gibi anlatımlar şiddetin normalleştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

17) Öğrenilmiş Çaresizlik

- ❖ Katı cinsiyet rolü sosyalizasyonu sonucunda bazı kadınlar yaşadıkları olumsuzlukların üstesinden gelemeyeceğine inanırlar.
- ❖ Bu kadınlar çaresiz olmayı öğrenirler.
- ❖ Öğrenilmiş çaresizlik içinde olan kadınların şiddetle karşılaştığında onunla baş etme veya ondan kaçma becerileri yoktur.
- ❖ Bunun sonucu kadının içinde bulunduğu çaresizlik, erkeğin uyguladığı şiddetin devam etmesini sağlar.
- ❖ Kadınların şiddete maruz kaldıkları halde eşleriyle olan ilişkilerini devam ettirmeleri nasıl açıklanmaktadır?
- ❖ ‘Öğrenilmiş çaresizlik’ yeterli bir açıklama mıdır?
- ❖ Kadınlar ailedeki eş ve annelik rollerini devam ettirmekte ısrar etmektedirler.
- ❖ Bunun nedeni ise sosyal ve ekonomik faktörlerle açıklanmaktadır.
- ❖ Kadınların evi terk etmesi halinde kocalarının daha fazla şiddete başvurmalarından korkmaları, kadının gidecek yerinin olmaması aile içi şiddetle yaşamayı zorunlu kılmaktadır.

18) AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

- ❖ Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi 2. maddeye göre taraf devletler;
  - a) Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dâhil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,
  - b) Kadınlara karşı her türlü ayrımı yasaklayan ve gerekli yerlerde yaptırımları

- da içeren yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,
- c) Kadın haklarının erkeklerle eşit temelde himayesini, yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kuruluşlarla kadının her tür ayrımcılığa karşı etkin bir şekilde korunmasını sağlamayı,
- d) Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,
- e) Herhangi bir kişi veya kuruluşun kadınlara karşı ayırım yapma girişimini önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,
- f) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, değiştirmek veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil, gerekli bütün uygun önlemleri almayı,
- g) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal cezai hükümleri yürürlükten kaldırmayı taahhüt etmektedir
- ❖ Aile içi şiddetin önlenmesine yönelik önerilerden bazıları aşağıda dile getirilmiştir
1. Kadınların eğitime etkin katılımını önleyen ekonomik, kültürel, dinsel, bölgesel vb. engellerin kaldırılması.
  2. Kadınlar arası okumaz-yazmazlığın tümü ile yok edilmesine yönelik proje ve uygulamaların güçlendirilmesi.
  3. Kadın eğitimi konusunda aile ve kamuoyu desteği sağlamaya yönelik kampanyaların gerçekleştirilmesi.
  4. Burs, kredi, yurt, yatılı okuma, barınma, sanat, spor ve beden eğitimi olanaklarından haberdar olmalarının ve gereğinde özel kotalarla ya da her iki cinse eşit temsil olanağı sağlayacak biçimde yararlanmalarının sağlanması.
  5. Öğrenimi gelir sağlayıcı etkinliklerle paylaştıran üretime ve istihdama yönelik yenilikçi programların ve kursların okulu bırakmış ya da hiç okula gitmemiş kızlar ve kadınlara yönelik olarak uygulanması, uygulamanın merkezi yerel yönetim işbirliği ile sağlanması ve gönüllü kuruluşlara rol verilmesi.
  6. Yetişkin kadınlara yönelik eğitim programlarının okul öncesi eğitim, yuva, kreş, gündüz bakımevi projeleri ile eşgüdümlü olarak düzenlenmesi.
  7. Yetişkin kadınların eğitim istemlerinin güçlendirilmesi için onların gerçek gereksinimlerine dayalı sorunlarına yanıt verecek sağlık, beslenme ve ekonomik becerilerde yoğunlaşan programların desteklenmesi ve bu amaçla televizyonda özel bir kadın eğitimi kanalı oluşturulması.
  8. Eğitim program, kitap ve iletilerinin cinsiyete dayalı kalıp yargılardan arındırılması; kadınların kamusal yaşama erkeklerin aile ve ev yaşamına etkin katılımını gösteren örneklerin eğitim programlarında vurgulanması; aile içi rol, işlev ve sorumluluk dağılımında bireylere daha esnek yaklaşım ve tutumlar kazandırmak amacının, tüm örgün ve yaygın eğitim programlarının hazırlanmasında göz önüne alınması.
  9. Kadınları yalnızca eş-anne-ev kadını-nesne olarak belirleyen medya iletilerinin ayıklanarak birey ve insan olarak gereksinimlerinin gelişme gizil güçlerinin ve olanaklarının yaygın eğitimin içeriğine alınması.
  10. “Kadın sorunlarına duyarlı” ve “kadın bakış açısından”

konularına yaklaşan materyalin eğitim programlarına özümsemesi, bu doğrultudaki hizmet içi eğitime ve özellikle öğretmenlik formasyonu programlarına ağırlık verilmesi.

11. Kadınlarla ilgili verilerin, bilgilerin, araştırma ve çalışmaların geliştirilmesi yaygınlaştırılması ve yükseköğretim programları kapsamına alınması
12. Çevre, tüketim, korumacılık, verimlilik, demokrasi, insan ve vatandaşlık hakları ve laiklik konularında kadın bilgi ve etkisinin artırılması.
13. Kadınların aile planlaması eğitime katılımlarında kendi bedenlerine sahip olma bilincinin (toplumsalın yanında bireysel boyut) vurgulanması.
14. Niteliksiz kadın işgücünün, meslek içi eğitim programlarına önem verilmesi.
15. Türkiye'nin hızla endüstrileşmesi ve GAP'ın tamamlanması gerçekleri göz önünde tutularak, mesleğe ve istihdama yönelik bölge yatılı kız meslek liseleri açılması.
16. Tüm mesleki, teknik öğretimde kızların istihdam ve meslek edinmesini sağlayacak ve geleneksel rol modellerine kapanmalarını önleyecek düzenlemelerin esas alınması.
17. Kızların eğitimlerini tamamlamadan bir öğretim kurumundan ayrılmalarına veya bir üst eğitim kurumuna devamlarını engelleyici kız ve erkekler arasındaki yasal ilk evlilik yaşı farklılaşmasının giderilmesi ve yasal ilk evlilik yaşının yükseltilmesi